

MONEDELE

O prezență constantă
timp de 2700 de ani

Monedele

Competențe generale

1. Explorarea surselor relevante pentru a înțelege fapte și evenimente din trecut și din prezent;
2. Utilizarea termenilor istorici în diferite situații de comunicare;
3. Formarea imaginii despre sine și despre ceilalți.

Competențe specifice

2.3 Identificarea, pe baza surselor, a cauzelor, a consecințelor și a elementelor care s-au schimbat sau nu într-o anumită perioadă de timp;

3.2 Utilizarea corectă a termenilor istorici accesibili în situații de comunicare orală și scrisă;

4.1 Determinarea semnificației unor evenimente din trecut și din prezent.

Conținuturi

Comunitatea locală și națională: teritoriu, locuințe și viață cotidiană, tradiții, sărbători, religie și viață cotidiană.

Activități de învățare

- exprimarea individuală a opiniilor referitoare la diversele problematice abordate în legătură cu banii (cum se obțin, unde se tipăresc, ce valori au, ce caracteristici grafice);
- identificarea de simboluri ce apar pe monedele diferitelor țări, prin cercetare directă sau utilizând mijloacele moderne de informare;

- realizarea unor monede aniversare cu valoare de 50 de bani, în care grafica să aibă ca temă „Anul Copiilor”;
- descrierea, prin comparație, a caracteristicilor monedelor din trecut și a celor actuale;
- enumerarea de obiecte ce pot constitui tezaure;
- exersarea învățării prin cooperare prin rezolvarea sarcinilor de lucru în echipă.

Strategii didactice

- Utilizarea metodelor activ-participative, interactive de învățare: conversația euristică, confruntarea de idei, învățarea prin cooperare.

Planul fișei

Scopul este de a atrage atenția copiilor asupra monedelor ca izvoare istorice foarte importante. Pornim de la experiența proprie, actuală, a copiilor vizavi de banii aflați în circulație. Mergem în trecut la banii de pe vremea bunicilor, la strămoșul leului românesc, și ajungem până la originea monedelor. Le urmărim evoluția în antichitate traversând 4 civilizații care se succed istoric dar și în 4 dintre sălile Muzeului George Severeanu. În această incursiune vom observa și discuta despre circulația monedelor, rolul lor, grafică, material, colecții și numismatică, știința care le este dedicată și care este un ajutor prețios pentru istorici.

1. Câteva lucruri despre bani

Profesorul lansează și ghidează o discuție care atinge, prin întrebări și răspunsuri completate cu informații, următoarele idei:

- Cum obții un obiect: prin producție, prin schimb sau prin cumpărare.
- Unde îl cumperi și cum îl plătești?
- De unde provin banii? Cine îi emite? Știați că există bani în circulație și bani aniversari care se pot colecționa?
- Se observă și se discută grafica, materialul, semnele de siguranță.

ACTIVITATE #CumObțiiOFigurină

Durata: 10 min. | Lucru cu întregul grup | Materiale: fiind o discuție liberă nu este nevoie de materiale, profesorul putând nota pe tablă răspunsurile A, B și C; suplimentar, profesorul poate alege să illustreze discuția cu obiecte fizice: o figurină, bani cash și un card bancar.

Ce faci dacă **vrei**, de exemplu, o **figurină de jucărie**, cum o **obții**? Variantele de răspuns ar fi, chiar în ordinea (pre)istorică a apariției lor:

A. O produci (mai greu),   B. O iei de la altcineva (uneori),   C. O cumperi (cel mai probabil).

Se discută fiecare tip de răspuns.

A. Dacă o **produci**, de unde iei materia primă, cum o prelucrazi? Probabil că va trebui să o cumperi. O variantă ar fi să produci figurina din lut (din pământ argilos). Puteți da exemple de produse pe care le-ați putea face singuri, acasă, fără niciun cost suplimentar (de exemplu, cu ce crește în grădină, cu apă sau din pietre de la râu, din lemnul copacilor care cresc la tine în curte ori la țară, la bunici etc.). E aproape imposibil în ziua de azi, nu? Dar acum niște sute sau mii de ani cum era?

B. Dacă iei figurina de la un prieten ce-i dai la **schimb** pentru ea? Tot un obiect, sau îi faci un serviciu (de exemplu, la următoarele 3 întâlniri vă jucați numai ce vrea celălalt)? Schimbul se mai numește și **troc** și este strămoșul comerțului cu bani.

Știați că în Muzeul Severeanu există jucării din lut de acum 2000 de ani, care erau confecționate fie în casă, fie erau cumpărate de la meșteșugari?

C. Dacă alegi să o **cumperi**, atunci de **unde** o iei și **cum o plătești**? Cu ce ai plăti tu, cu ce ar plăti părinții tăi? Variantele de răspuns ar fi:

1. La un **magazin fizic** plătești fie cu bancnote și monede, adică **bani gheață (cash sau numerar)**, fie cu cardul sau cu telefonul, deci cu **bani virtuali** (nu-i vezi, nu-i poți ține efectiv în mână).
2. La un **magazin online** plătești cu cardul sau transferi banii din contul tău bancar, deci cu **bani virtuali**.

Dacă vă gândiți la variantele de răspuns de mai sus, A, B și C, care este cea mai întâlnită astăzi și care cea mai puțin întâlnită? Dar acum 200 de ani? Dar acum 3000 de ani, în antichitate?

2. Ce știți voi despre bani?

Profesorul lansează și ghidează o discuție care atinge, prin întrebări și răspunsuri completate cu informații, următoarele idei:

DISCUȚIE #CeȘtițiDespreBani

Durata: 30 min. | Lucru cu întregul grup | Materiale: website-ul BNR, monede și bancnote fizice aflate în circulație

De unde vin banii, cine îi produce? Ați auzit de **Banca Națională a României** (BNR)? Cum se numesc **banii românești**? Moneda națională este LEUL, iar subdiviziunea acestuia este BANUL (1 leu = 100 de bani). Iată câteva informații importante de pe website-ul BNR:

<https://www.bnr.ro/Monede-si-bancnote-408.aspx>

- Banca Națională a României este **singura instituție autorizată** să emită însemne monetare sub formă de bancnote și monede, ca mijloace legale de plată pe teritoriul României.
- Valoarea nominală, dimensiunile, greutatea, desenul și alte caracteristici tehnice** ale bancnotelor și monedelor pot fi stabilite numai de către banca centrală, iar grafica este protejată prin înregistrarea la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci din România.
- Alături de însemnele monetare, Banca Națională a României are dreptul de a emite monedă în scop **numismatic**, omagiind astfel personalități din viața culturală și științifică românească și internațională sau marcând evenimente reprezentative pe plan intern și internațional.

Se discută textele de mai sus și se explică termenii subliniați.

Întrebați copiii:

- Cunoașteți monedele și bancnotele aflate acum în circulație pe teritoriul României?
- Care e denumirea lor oficială, ce valori au și cum arată?
- Ar trebui să le cunoașteți, pentru a le putea folosi corect dar și pentru a nu fi păcăliți cu falsuri sau bani retrași din circulație.
- Ați observat ce grafică deosebită au banii, fie că sunt monede sau bancnote?
- Știți ce este reprezentat pe vreuna dintre monede sau bancnote?

monede în circulație
sursa: <https://www.bnr.ro/>

Se observă și discută monedele și bancnotele aflate în circulație și emisiunile aniversare pe imaginile proiectate de pe website-ul BNR <https://www.bnr.ro/Monedesibancnoteincirculatie-724-Mobile.aspx>. Profesorul poate completa cu câteva exemple fizice de monede. **Se vor puncta:**

1. Termenii de **avers și revers**, folosiți frecvent în numismatică. Aversul este acea față a monedei, care îndeplinește rolul de parte principală. Este opusul reversului sau spatelui monedei, adică partea secundară a acesteia.
2. **Valoarea nominală** – câți lei sau bani reprezintă. Arată ce poți cumpăra cu aceste monede sau bancnote.
3. **Grafica monedelor aniversare și a bancnotelor**: cine este reprezentat și de ce (istoric, pictor, scriitor etc. – oameni de cultură), alte elemente grafice și de text (numite legenda), elementele de siguranță.
4. **Materialul** din care sunt făcuți banii: aliaje și alamă la monedele uzuale, metale prețioase la unele monede aniversare și polimer (din anul 1999) la bancnote.
5. **Emisiunile aniversare** (<https://www.bnr.ro/Numismatica-726.aspx?arch=1>), se observă că au o grafică diferită de a celor aflate în circulație (la monede mai ales este foarte elaborată). Sunt reprezentate

de obicei un eveniment sau o figură importantă. Se observă și materialul din care sunt făcute, care poate include, pe lângă metalele obișnuite ale monedelor curente, și metale prețioase: **aur și argint**. În general sunt emise într-un număr mic, și sunt destinate **colecționării**. Se discută personalitățile reprezentate, felul în care au fost alese, faptul că ele sunt reprezentative, determinante pentru perioada contemporană chiar dacă vin din trecutul uneori îndepărtat. Evenimentul aniversat este înscris pe monedă cu numele și data, sau perioada care se aniversează (de exemplu 100, 150, 200, 500 de ani). Prin diferența față de anul în care au fost emise monedele (întotdeauna trecut), se află anul în care a avut loc evenimentul aniversat. Astfel monedele devin o sursă de informații, **un izvor istoric**. Prin faptul că sunt colecționate, mai ales cele cu valoare mai mare, cum sunt cele din aur și argint, au toate șansele să fie păstrate în locuri sigure și să fie descoperite în viitor.

Știați că în 1867, după multă trudă, românii au reușit să obțină acordul Imperiului Otoman (căruia poporul nostru îi era atunci subordonat - până când și-a câștigat independența în 1877) de a bate monedă proprie. Așa a luat naștere LEUL ca monedă națională oficială. La sărbătorirea a 150 de ani de la acest moment semnificativ – înființarea sistemului monetar național - BNR a emis o monedă aniversară, de colecție

sursa: <https://www.bnr.ro/EmisiuniDetails.aspx?idd=3063&WebPagelD=726>

Studiați grafica și legenda (adică tot ce este scris) acestei emisiuni aniversare și observați cât de multe informații sunt transmise oamenilor din viitor. Faceți o listă cu toate aceste informații.

ACTIVITATE #MonedaAniversarăAnulCopiilor

Durata: 30 min. | Lucru în echipe de 2 copii | Materiale: activitate tipărită (o pagină A4) pentru fiecare copil, coli ciornă, creion negru.

Activitatea se poate face în clasă sau da ca temă pentru acasă (caz în care prezentarea propunerilor copiilor se va face în clasă, în ora următoare). Profesorul poate organiza votarea și premiarea simbolică a celor mai reușite realizări ale copiilor.

ACTIVITATE #MonedaAniversarăAnulCopiilor

Presupunem că anul curent este declarat la nivel mondial Anul Copiilor. BNR dorește să pună în circulație o nouă monedă aniversară care să-l marcheze. Pentru aceasta, lansează un concurs prin care echipe de câte 2 cop- imaginea e ii realizează grafica unei monede (unul aversul și unul reversul) în care vor propune tema pe care o consideră ei cea mai importantă pentru generația lor. Tema trebuie să fie ușor de recunoscut fără multe explicații, numai prin cele câteva cuvinte (legenda) care au loc pe monedă.

Completați în tabelul de mai jos data emisiunii, pe coloana a II-a grafica propusă de voi (țineți cont că nu este color) și pe coloana a III-a descrieți în câteva cuvinte ce este pe avers și pe revers. Pentru inspirație cercetați monedele aniversare de pe site-ul BNR: <https://www.bnr.ro/Numismatica-726.aspx>. La final prezentați propunerile voastre clasei și discutați-le între voi.

Monedă argint

Data emisiunii: _____

Valoare nominală: 10 lei

Metal: Argint 999/1000

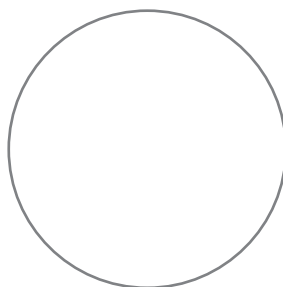
Greutate: 31,103 grame

Dimensiune: diametru 37mm

Margine: zimțată

Calitate: proof

Tiraj maxim: 1000

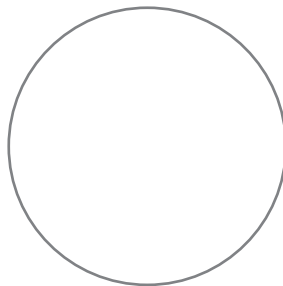
Avers:

Revers:

Aplicație bonus: descărcați aplicația BNR Leul Românesc pentru a obține o bancnotă cu propriul vostru portret <https://www.bnr.ro/Leul-Romanesc-14812.aspx>. Trimiteți-o repede cunoscuților și vedeți ce puteți „cumpăra” cu ea!

Acordați o mai mare atenție monedei noastre naționale pentru că în numai câțiva ani, **LEUL va deveni istorie**, la fel ca și LEVA bulgărească (are aceeași origine – leu – pe care o veți descoperi puțin mai încolo). Știți de ce? Pentru că atât România, cât și Bulgaria, vor trece la moneda unică europeană – **euro** – renunțând la monedele lor naționale. În prezent, România face parte din Uniunea Europeană, care cuprinde în total 27 de țări, din care 19 au adoptat euro ca monedă oficială. Poate nu strică să **urmăriți și să colecționați** de acum înainte viitoarele emisiuni aniversare ale BNR.

Știați că: Dacă studiați puțin monedele euro (nu și bancnotele) veți observa diferențe între ele. Asta nu înseamnă că unele sunt bune și altele false! Ele au de fapt o caracteristică interesantă: toate au o față comună pe care e trecută valoarea, în timp ce pe cealaltă față fiecare țară are propriul său desen, care o reprezintă. În plus, fiecare stat mai are dreptul să emită anual o serie de monede aniversare, bineînțeles cu alte însemne grafice.

Descoperiți (cercetați pe internet) care sunt simbolurile specifice fiecărei țări pe monedele Euro. Vă surprind? Căutați acasă sau la cunoscuți monede euro și vedeți cum arată aceste desene în realitate. În ce țară au fost emise? Un exemplu interesant: pe fața monedei grecești de 1 euro, emisă în 2003, este reprodusă imaginea bufniței, copiată de pe vechea monedă ateniană din secolul V î.Hr (de acum circa 2500 de ani).

3. Pe vremea bunicilor

Dacă ne întoarcem în timp pe vremea bunicilor voștri, cam prin 1960, când nu exista internetul și nici cardurile bancare (erau abia la început în lume), produsele se plăteau în cea mai mare parte cu bani cash sau numerar.

De unde puteți afla ce era reprezentat pe banii de atunci? Se discută până se epuizează sursele: monede păstrate de atunci (ar putea fi găsite în familie, la cunoscuți, la muzeu), discuții directe cu bunicii și părinții, din cărți sau de pe internet.

Deși pare o perioadă destul de apropiată, o să observați diferențe în grafica banilor de atunci și de acum, mai ales în portretele reprezentate. Voi cunoașteți evenimente sau personalități importante de pe vremea bunicilor?

Imaginați-vă că ați avea câte o monedă păstrată de la fiecare generație din familie și le-ați înșira pe jos, mergând mult în trecut, până la primele monede din istorie. Ar forma un șir lung, foarte interesant...

4. Strămoșul leului românesc

Dacă mergeți cu încă două sute de ani înapoi, pe la 1750 veți găsi în circulație pe teritoriul țării noastre talerii-leu olandezi, din argint, care aveau gravat pe una din fețe leul, simbolul Olandei. Îi puteți vedea și în colecția Muzeului Severeanu (Sala 5, cu vitralii). Erau monede puternice, care aveau putere de circulație într-o zonă mult mai întinsă din Europa, depășind teritoriul Olandei. Așa se face că unele țări, în care au fost intens folosiți, și-au numit viitoarele monede naționale după ei. Una dintre aceste monede este leul românesc.

Observați ce înscrisuri sunt pe aceste monede:

Cercetați și găsiți încă 2 monede naționale numite după talerii leu olandezi. În ce țări europene circulă?

5. Istoria monedelor și monede care scriu istoria

Cu cât mergeți mai mult în trecut o să vedeți cât de greu este să obțineți informații despre tot ce se petrecea atunci. Dacă vă interesează ce făceau strămoșii noștri dacii, în Antichitate, să știți că nu găsiți nici un text scris de ei care să se fi păstrat până astăzi. Există doar fragmente din scrierile altor civilizații care au venit în contact cu ei (cum au fost cea greacă și cea romană) care se referă la geto-daci. Oricum, hârtia sau pergamentul nu au rezistat prea bine în timp. În schimb, un material foarte rezistent este... ghiciți? .... **metalul**.

Iată cum monedele sunt dintre cele câteva surse (sau izvoare istorice) care ne aduc informații uneori neașteptate din trecut. De exemplu, pe unele monede au fost descoperite personaje istorice importante, cum a fost Radu I, un voievod al Țării Românești care altfel ar fi rămas necunoscut. Așa știm și că a existat și cam în ce fel arăta. Alte monede au confirmat sau revizuit datele unor evenimente istorice. Țineți minte ce e trecut pe monedele aniversare emise de BNR? Destul de multe informații. Ei bine, culmea este că încă de la începuturile lor, acum circa 2700 de ani, monedele nu s-au schimbat foarte mult.

Bifați în lista alăturată doar acele elemente specifice monedelor care credeți că s-au păstrat de-a lungul vremii:

- ☐ Au o anumită putere de cumpărare, cu ele îți poți procura cele necesare.
- ☐ La un moment dat au fost complet înlocuite de bancnote.
- ☐ Sunt făcute fie din metale prețioase (ca aurul sau argintul și atunci valoarea lor nominală este dată de greutatea lor), fie din alte aliaje de metale comune.
- ☐ Reprezintă grafic doar portretele unor oameni importanți din istorie.
- ☐ Nu au fost niciodată falsificate.
- ☐ Însemnele grafice sunt însoțite de cele mai multe ori și de un text și cifre.

Fiind atât de importanți, banilor li se dedică **numismatica**, știința care îi studiază și care ajută foarte mult istoricii. **George Severeanu** a fost un pionier al numismaticii românești, adică unul dintre primii oameni care s-au implicat în crearea și organizarea Societății Numismatice Române. În colecția numismatică a muzeului sunt aproape 9.000 de piese din diferite perioade istorice: de la monede antice grecești, geto-dacice, celtice și romane, până la cele bizantine, medievale (ale Țărilor Române și nu numai), și până la piese moderne și contemporane.

Acum că ați petrecut ceva timp în compania monedelor și le-ați studiat un pic, cred că sunteți bine echipați pentru a deschide ușa muzeului și a-i descoperi tezaurele.

6. Istoria banilor și istoria oamenilor se împletesc în Muzeul Severeanu

În clasă se va proiecta pe tablă turul virtual prin muzeu

<https://players.cupix.com/p/Gufy1RZQI>, în muzeu se va folosi harta.

Egiptenii

Imaginează-ți că ești în Muzeul Severeanu. Încă nu-ți vine să crezi că tocmai ai văzut o mână adevărată de mumie egipteană!!! (📖 **Sala 1, intrare, vitrină artefacte egiptene**) O mână în carne și oase... mă rog, mai mult oasele de ea... Brrr... cât de reală pare.. (Îți trec prin minte tot felul de secvențe din filme și cărți sau jocuri cu nu mai știu ce faraoni și piramide... în orice caz chestii destul de înfricoșătoare...) De fapt mâna chiar ESTE REALĂ și este a unei soții de faraon de pe la 1350 î. Hr. Poate ai auzit că în **Egiptul antic** (una din primele, cele mai avansate la vremea sa și longevive civilizații), faraonul era conducătorul suprem, considerat pe jumătate zeu. După moarte și faraonii și soțiile lor erau mumificați (conservați) și înmormântați cu o serie întreagă de obiecte prețioase dar și din viața de zi cu zi, care trebuiau să le folosească în viața de apoi (în care ei credeau cu tărie). Așa că, studiind mormintele lor (mai ales piramidele) au fost descoperite și înțelese multe lucruri despre viața de atunci.

Știați că: la începutul secolului XX era la modă vânzarea de artefacte (obiecte) antice egiptene? Așa se face că dr. Severeanu a achiziționat și el câteva, deși nu îl interesau în mod deosebit. Ce bine a făcut! Astfel, colecția sa ține pasul cu o mare parte din istoria cunoscută a omenirii, chiar din preistorie, adică de acum 4.000 de ani. Pentru a-și putea finanța întreaga colecție, soția sa Maria, a vândut câteva proprietăți (moșii).

Acum știi cum stă treaba și cu mâna de mumie și nu te mai înspăimântă, așa-i? Hmmm, poate totuși e bine să ai cu tine un **scarabeu**, să-ți poarte noroc și să te apere.

Cercetați ce sunt scarabeii și cum de au devenit amuletă purtătoare de noroc.

Pentru că vorbim de bani, aflați că în Egiptul antic au existat **strămoșii băncilor de astăzi**. Doar că atunci băncile nu emiteau și nu țineau bani ci cereale sau aur, folosite pentru schimb, un fel de troc mai avansat. Pe lângă faptul că le depozitau le dădeau și cu împrumut.

Grecii

În continuare, pășești în a doua sală. Este chiar biroul doctorului Severeanu, mobilat așa cum era și pe vremea lui, acum un secol. Pe aici au trecut sutele și miile de obiecte achiziționate pentru a fi îndelung studiate, catalogate, dezbătute și cu alți specialiști ai vremii. Penumbra accentuată de mobilierul sculptat într-un lemn de culoare maro închis, impune respect. Într-un tablou îl observi chiar pe doctor într-o atitudine gânditoare, cercetând un vas ceramic

Găsiți cumva vasul în realitate, undeva în această cameră?

Este liniște dar parcă simți o forfotă mută în spatele geamurilor din vitrinele luminate... Grifoni, sirene, sfincși, zei și oameni obișnuiți se amestecă pe vasele din ceramică în fel și fel de scene cotidiene sau rupte parcă din legendele Olimpului. Dacă spui Olimp, spui... ce țară? După ce, timp de peste 3.000 de ani, civilizația egipteană a fost cea mai puternică, treptat a cedat supremația unei mai tinere dar la fel de importante civilizații: cea greacă.

Grecii erau diferiți. În acea vreme era singurul popor care nu era organizat ca un singur regat, condus de un singur rege. Din cauza terenului muntos și greu de străbătut, ei funcționau în orașe-state separate, independente, numite polisuri. Au avansat atât de mult în toate domeniile (artă, literatură, istorie, știință, arhitectură, filosofie și economie) încât a crescut foarte mult și populația Greciei. Fiind înconjurați de ape pe toate părțile, grecii erau atât de buni navigatori pe cât de buni erau și comercianți. Astfel, populația Greciei a început să migreze, străbătând mările din jur: Mediterană, Egee și Neagră. Acolo unde au ajuns au întemeiat noi cetăți, numite și colonii, care au dezvoltat un comerț înfloritor cu popoarele locale răspândind totodată cultura grecească.

Fiind vorba de comerț, iată cum intră în discuție banii. Nu este de mirare că grecii au fost printre primii care au bătut **monede**, adică aceste discuri mici metalice, pe care le avem și astăzi. Asta se întâmpla acum circa 2700 de ani, în secolul VII î.Hr. iar monedele lor au înlocuit alte obiecte care erau folosite tot pe post de monedă, cum ar fi vârfuri de săgeți, scoici și altele.

Imaginați-vă că cineva ar șterge banii de pe suprafața pământului. Voi ce ați folosi pe post de monedă/bani astăzi?

Grecii care au navigat pe Marea Neagră au ajuns și în Dobrogea unde au clădit mai multe cetăți. Cele mai cunoscute, ale căror ruine le puteți vedea și astăzi, sunt cele de la Histria (numele ei vine de la Istros, așa cum numeau grecii Dunărea), Tomis (actuala Constanța) și Callatis (actuala Mangalia). Aceste cetăți erau atât de înfloritoare încât au ajuns să bată propria monedă, după modelul celei grecești.

Aveți ocazia unică să vedeți în colecția Severeanu chiar aceste **prime monede de pe teritoriul României** de astăzi! Ele fac parte dintr-un tezaur descoperit la Constanța. **Didrahma de argint** (drahma era moneda de bază, din argint; didrahma valora cât 2 drahme), pusă în circulație de **cetatea Histria** în secolul V î.Hr., are pe avers emblema orașului (un vultur cu un delfin în gheare) și numele ISTRÎ și pe revers două capete umane alăturate, unul dintre ele fiind răsturnat. (📖 Sala 2, Biroul dr. Severeanu)

Voi **ce credeți** că ar putea reprezenta aceste două capete? Numismații nu au ajuns la o concluzie clară. Se presupune că este o dublă reprezentare a zeului Apollon.

Nici celelalte orașe pontice (de la Marea Neagră) grecești - Callatis și Tomis - nu au rămas mai prejos și curând au bătut propriile monede. Callatisul, de exemplu, a pus în circulație în secolul IV î.Hr. drahme de argint. Tomisul emite primele monede, stateri de aur, tetradrahme (valorează 4 drahme) de argint și emisiuni de bronz în secolul III î.Hr.

Macedonienii

Între timp, o altă mare putere, militară de această dată, se ridică: regatul Macedoniei, un popor înrudit cu grecii, situat în nordul Greciei de astăzi. Alexandru cel Mare a fost unul dintre primii și cei mai renumiți conducători militari din toate timpurile. Deși a domnit numai 13 ani, a reușit să creeze cel mai mare imperiu din istorie răspândind totodată cultura greacă (elenistică) în toate zonele cucerite, până în orientul îndepărtat. Sigur că așa un mare împărat a emis și o serie de monede cu mare putere de circulație, mai ales că avea nevoie foarte mare de bani lichizi pentru a-și plăti uriașa armată. Monedele macedonene cu chipul său, dar și al tatălui, Filip al II-lea, și al urmașului, Filip al III-lea, au fost, de asemenea, imitate de coloniile grecești și chiar de geto-daci. Tot în această sală le puteți observa, în tezaurul de la Vlașca: pe avers au figura lui Zeus stând pe tron, cu un sceptru într-o mână și un vultur în cealaltă și pe revers pe cea a lui Heracles – eroul grecilor antici. Se poate descifra, cu greu, pe unele monede și inscripția Alexandrou.

(Sala 2, Biroul dr. Severeanu)

Drahmă de
la Vlașca

Revers:
Zeus pe tron

Avers:
Heracles

Geto-dacii

Pășiți acum într-o nouă sală (sala mică cu oglinzi) și descoperiți un nou teritoriu: al strămoșilor noștri direcți, **geto-dacii**. Chiar dacă de la ei nu ne-a rămas nici un document scris, sunt indicii că erau un popor destul de avansat economic, mărturie stând chiar monedele bătute de ei. De asemenea, erau și foarte buni meșteșugari, împumutând sau chiar copiind o serie întreagă de obiecte de la popoarele cu care au intrat în contact. Podoabele și obiectele din metal prețios găsite în săpăturile arheologice dau dovadă de multă măiestrie. Totodată, aceste influențe culturale demonstrează vechimea societății geto-dace și întinderea țării lor, ceea ce a făcut posibile contactele cu celții și, mai ales, cu grecii. De la aceștia din urmă au luat și grafica dar și tehnica de realizare a monedelor, mai ales ale celor emise de regii macedoneni.

În această sală puteți să studiați **tezaurul geto-dacic de la Epureni**, jud. Vaslui, care cuprinde 76 de monede din argint, din secolul al III-lea î.Hr., imitații ale tetradrahmelor lui Filip al II-lea, tatăl lui Alexandru cel Mare. (📖 [Sala 3, sala mică cu oglinzi](#)) Pe avers monedele îl au reprezentat pe Zeus cu barbă, iar pe revers un călăreț. O să mai observați că majoritatea monedelor sunt crestate. Specialiștii au două teorii în privința asta: una este că așa s-au verificat falsurile (dacă miezul nu ar fi fost din argint) sau au fost marcate monedele cu o valoare mai scăzută. Oare de ce sunt doar teorii și nu certitudini? Pentru că, după cum vă mai spuneam, de la strămoșii noștri s-au păstrat foarte puține informații, pe multe din ele le obținem indirect, de la popoarele vecine. Astfel, munca de numismat seamănă mult cu aceea de detectiv: adună și descifrează informații pentru a afla care a fost adevărul istoric. Pe care, de multe ori, doar îl bănuiește, nu îl poate demonstra cu precizie.

Știați că Tezaurul de la Epureni a fost descoperit întâmplător în 1922, a ajuns în posesia unui argintar din Iași, de unde a fost salvat de dr. Severeanu.

Discuție. Ce este acela un tezaur? Cercetați pe internet, definiți, dați exemple. Întrebați copiii: voi ce tezaur ați dori să descoperiți? Cum și unde? Dar dacă ar fi să creați voi un tezaur din cele mai prețioase lucruri pe care le dețineți, cum ar trebui să arate? Și unde l-ați ascunde?

Romanii

Povestea continuă în sala următoare – cea mare cu oglinzi. Cum îi treceți pragul probabil veți simți cum, tocmai din capătul celălalt, cineva vă măsoară din priviri... Ei bine, este însuși Traian, împăratul care a cucerit Dacia, cel în vremea căruia imperiul roman și-a atins maxima expansiune. Un foarte bun conducător și strateg militar, nu s-a dat bătut până ce nu a reușit să traverseze Dunărea pentru a cuceri și anexa Romei acest teritoriu cu mine bogate de aur și argint. Cum a făcut? A construit cel mai lung pod la vremea aceea (record menținut în următorii 1000 de ani!) cu ajutorul lui Apolodor din Damasc. Țineți minte cum Alexandru cel Mare avea nevoie de foarte mulți bani pentru a-și plăti uriașa armată (se spune că îl costa cam jumătate de tonă de argint pe zi)? Istoria se repetă: civilizația greacă apune și acum noua **civilizație romană** este cea dominantă, cucerind o mare parte din teritoriile lui Alexandru Macedon și adăugând altele. Din nou armata avea nevoie de mai mulți bani, așa că au fost bătute multe monede. Romanii au fost însă și continuatorii culturii grecești pe care au dus-o mai departe, adăugând și cunoștințele lor tehnice avansate. Erau foarte buni constructori, astfel că drumurile cu care au împânzit imperiul au făcut posibilă circulația oamenilor, a cunoștințelor, culturii, ideilor, produselor și... a banilor. Puterea economică a imperiului s-a impus în toate provinciile. **Denarul roman** de argint a înlocuit drachma grecească și la ea acasă, în Grecia cucerită, și în Dacia. Puteți vedea în muzeu denari romani republicani din perioada anilor 155/120 î.Hr. și 8/6 î.Hr.. Acest tezaur a fost descoperit la Breaza, la nord de Munții Făgăraș. (📖 [Sala 2, sala mare cu oglinzi](#)) . Observați marea varietate a monedelor.

Știați că Tezaurul de la Breaza, din județul Brașov, a fost descoperit întâmplător în anul 1969, în urma unei ploii. Descoperitorii au adus cei 122 de denari romani republicani spre achiziționare Muzeului Municipiului București. Se pare că este un tezaur ascuns în perioada campaniilor armate ale romanilor la nord de Dunăre, în anii 11-9 î. Hr.

ACTIVITATE #TezaurDenariRomani

Durata: 15 min. | Lucru în echipe de 3-5 copii | Materiale: vitrina cu tezaurul de denari romani de la Breaza (în muzeu), fotografia cu tezaurul proiectată pe tablă (în clasă), coli albe pentru fiecare echipă, pix/creion.

Fiecare echipă va completa una din cele două tipuri de liste posibile. Va da cu banul pentru a stabili ce tip de listă îi revine.

Lista 1: monede pe care apar chipuri umane. Sunt acele monede pe care este doar capul și puteți identifica trăsăturile pe figură. Identificați cât mai multe personaje diferite și notați cât mai multe detalii despre fiecare, inclusiv numele lor acolo unde se poate descifra (ați remarcat vreun nume de împărat roman?).

Lista 2: monede pe care nu apar chipuri. Pot apărea personaje umane alături de alte elemente, fără însă să le descifrăm trăsăturile. Notați cât mai multe detalii despre fiecare, inclusiv texte, acolo unde se poate descifra.

La final comparați și discutați listele. Căutați semnificația reprezentărilor grafice. Cercetați care era puterea de cumpărare a denarilor romani republicani și aflați ce puteați obține cu aceștia.

MONEDE CU CHIPURI	MONEDE FĂRĂ CHIPURI

7. Dacă vă pasionează istoria

În încheierea periplului prin Muzeul Severeanu unde ați întrezărit cele mai mari civilizații ale antichității, puteți căuta și **suprapune hărți** ale Europei din perioadele în care acestea erau la apogeu:

- egiptenii în perioada 1500-1000 î.Hr.,
- grecii în perioada de maximă înflorire a coloniilor (circa 400 î.Hr.)
- imperiul lui Alexandru cel Mare (323 î. Hr.) la începutul perioade elenistice
- imperiului roman în perioada de maximă expansiune în vremea împăratului Traian (117 d. Hr.).

Comparați popoarele și teritoriile ocupate de ele (observați mișcarea lor) în diferitele perioade și relativ la harta actuală a Europei.

Cercetați și găsiți câte un lucru important pentru care este recunoscută în istorie fiecare mare civilizație antică menționată în fișă: egipteană, greacă, macedoneană și romană. Notați mai jos ce credeți că va rămâne în istorie din perioada prezentă (la nivel mondial, nu doar al României)?

